

Prof. J. Vahel...
hindamiskor.

25.09.40.

J. Kallaste

Subatamse

25 sept 1940.

203

TARTU

Kui palun...
õigusteaduse
124
riigikontrol
ja tegevus

SENINE

RIIGIKONTROLI KORRASTUS

JA TEGEVUS

A.A.
17895

D i p l o m t ö ö

Stud.jur.Johannes Palu

Matr. nr. 15753

Tartu

1940.a.

Lõpetanud õigusteaduse. 27. XII 40. a.

S i s u k o r d .

Saateks.

- § 1. Riigikontroll. Korrastus, ülesanded ja pädevus.
- § 2. Riigikontrolli organid. Nende moodustamine ja ülesanded.
  - a) Riigikontrolör
  - b) Riigikontrollinõukogu
  - c) Riigikontrolli kantselei
  - d) Riigikontrolli osakonnad
  - e) Riigikontrolli revisjonikomisjon
- § 3. Riigikontrolli ülesandeid kontrollimisel.
  - a) Eelkontroll
  - b) Faktiline kontroll
  - c) Järelkontroll
- § 4. Juurde- ja tagasimaksud.

Kasutatud kirjandus ja seadused.

1. Riigikontrolli seadus (RkS) RT 1937, 103, 836
2. Määrus Riigikontrolli osakondade võimkonna kohta (RkOM) RT 1938, 14, 129
3. Eelkontrolli teostamise määrus (EkTM) RT 1938, 10, 82
4. Kriminaalkohtupidamise seadus (KKS)
5. Tsiviilkohtupidamise seadus (TKS)

- 5 -

normitud seaduste ja määruste alusel.
Käesolev töö on koostatud enamikus enne
veetunud muudatusi, kuid selle Umbertoõ-
tamisel on arvestatud uut olukorda ja
sellest

S a a t e k s .

21. juuni sündmuste tagajärjel tekkinud muudatused meie riiklikus struktuuris, mis väljenduvad Riigivolikogu poolt 25. augustil s.a. vastuvõetud Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Konstitutsioonis ja Eesti vastuvõtmises Nõukogude Sotsialistlikkude Vabariikide Liitu liiduriigina on loomulikult toonud kaasa ka muudatusi Riigikontrolli korrastusesse ning suurendanud tema ülesandeid. Kuni käesoleva ajani ei ole veel võetud vastu uut seadust Riigikontrolli korrastamiseks ning ta töötab endiste seda ala meie riigis

normitud seaduste ja määruste alusel.

Käesolev töö on koostatud enamikus enne toimunud muudatusi, kuid selle ümbertöötamisel on arvestatud uut olukorda ja sellest tingitult jäetud käsitlemata need osad, mis on sisulises vastuolus ENSV Konstitutsiooniga. Kirjutises on tarvitatud siiski väljendit "Riigikontrolör", mille all tuleb käesoleval ajal mõista Riigikontrolli rahvakomissari.

1) Riigikontrolli seadus (NSV) § 1. 29. 1977.
103. 838

§ 1. Riigikontroll. Korrastus, üles-
anded ja pädevus.

Riigiasutiste ja riigiettevõtete majandusliku tegevuse kui ka eelarve täitmise kontrolli teostab Riigikontroll¹⁾. Riigikontrolli ülesandesse ei kuulu mitte ainult valve eelarve täitmise järgi, vaid ta teostab valvet ka riigiasutiste ja riigiettevõtete majandusliku tegevuse järgi. Siinkohal ta peab kontrollima, kas riigi asutised ja ettevõtted on arendanud majanduselu ökonoomilise printsiibiga või mitte.

---

1) Riigikontrolli Seadus (RKS) § 1 RT 1937, 103, 836.

Riigikontroll on organiseeritud iseseisva asutisena ²⁾. Ta koosneb: 1) Riigikontrolörist, 2) Riigikontrollnõukogust, 3) Riigikontrolli kantseleist ja Riigikontrolli osakondadest ³⁾. Peale nende esineb veel Riigikontrolli revisjonikomisjon.

Riigiteenijail, kes on Riigikontrolli teenistuses, ei või olla ühtegi teist palgalist ametkohta asutistes ja ettevõtteis, mis alluvad Riigikontrolli valvele. Selle sättega on tahetud ära hoida mõjutusi, mis muidu võib ilmned Riigikontrolli tegevuses. Talle on tahetud kindlustada iseseisev ning mõjustamatu teotsemine oma ülesannete sooritamisel.

---

2) Riigikontrolli Seadus (RKS) § 1, RT 1937, 103, 836.

3) RKS § 14

Riigikontrolli teenistusse alates revidentidest ülespoole, saab võtta vaid neid isikuid, kes on lõpetanud ülikooli ning sooritanud vastava katse. Ainult erandjuhtudel on võimalik määrata nendele ametkohtadele ka selliseid isikuid, kes ei vasta eelloendatud nõuetele ⁴⁾.

Nagu ülal mainitud, on Riigikontrolli ülesandeks kontrolli teostamine riigiasutiste ja ettevõtete majandusliku tegevuse ja riigieelarve täitmise üle. Nende ülesannete täitmisel kontrollib Riigikontroll riigiasutiste ja ettevõtete majanduslikku tegevust seaduslikkuse, eelarvetele vastavuse ja õige arvestuse seisukohalt ⁵⁾.

---

4) RkS § 16

5) RkS § 2

Siin te kontrollimisel aga on Riigikontrollil võimalik hinnata riigiasutiste ja ettevõtete tegevust ka majandusliku otstarbekuse seisukohalt. Muidugi on seda raske hinnata, kuid mõnel juhul osutub see võimalikuks.

Kuigi teatud küsimustes võivad riigiasutised ja ettevõtted toimida suvaliselt, on võimalik nende tegevust hinnata majanduslikust seisukohast. Kuid Riigikontrolli hinne ei tohi olla ka suvaline, vaid peab olema põhistaatud objektiivsete asioludega.

Omahalduste ja teiste avalikõiguslikul alusel teotsevate asutiste kontrolli riigisummade kasutamise alal teostab Riigikontroll vaid juhul, kui see on otse ette nähtud kas seadustes, seadlustes või määrustes ⁶⁾.

---

6) RkS § 3

Siin teostab Riigikontroll kontrolli üksnes neis piires ja korras nagu see on otse ette nähtud.

Neid ettevõtteid, kus enamik aktsiaid ja osatähti kuulub riigile, Riigikontroll otseselt ei kontrolli. Nende ettevõtete jaoks moodustatakse revisjoniorgan, millest võtab osa Riigikontrolli esindaja ⁷⁾. Revisjoniorgan tuleb moodustada nii, et enamik ettevõtte revisjoniorgani liikmeid valitakse Riigikontrolli ametkonnast.

Enda ülesannete teostamisel on Riigikontrollil õigus nõuda, et need asutised ja ettevõtted, kes kuuluvad tema valvele, saadaksid vajalikke teateid, dokumente, kirjavahetust, arveraamatuid jne. teatud tähtaegadel Riigi-

---

7) vt. ka RkS § 3

kontrollile kontrolli teostamiseks ⁸⁾. Ka on võimalik nõuda, et need näidatakse ette kohapeal. Vajaduse korral võidakse teha materjalist väljavõtteid, ära kirju, õiendusi jne. ning neid lisada revisjonitoimikusse.

Kui raamatute, dokumentide või kirjavahetuse saatmine tekitab raskusi, võidakse pöörduda asutise juhi või mõne muu vastava isiku poole, kes võib vabastada asutise või ettevõtte sellisest kohustusest. Sel juhul tuleb nendega tutvuneda kohapeal.

Kui revideerimisel peaks vajadus tekkima materjali saamiseks riigi-omahaldusasutiselt või eraisikutelt, siis on sellisteks taotlusteks Riigikontroll õigustatud. Ta võib nõuda revideerimisele mittekuuluvatelt omahaldus-

-----

8) RkS § 7

telt, eraisikutelt ja ettevõtetelt andmeid.

Vajaduse korral võib kohapeal sooritada paik-
list vaatlust 9).

Kontrolli teostamine on tavaline hal-
duslik toiming. See peab arenema samadel nor-
matiivalustel nagu iga teinegi haldusmenetlus.
Riigikontroll kohustub oma ülesannete teosta-
misel talitama Administratiivmenetluse seadu-
se sätete kohaselt 10).

Kuna Riigikontrolli ülesannetesse ning
pädevusse kuulub valve teostamine riigiasutis-
te ja riigiettevõtete majandusliku külje üle,
siis peab ära kuulama ka Riigikontrolöri sei-
sukoht seaduste andmisel, misnormeerivad neid

9) RkS § 8

10) RkS § 10

küsimusi.

Nii määrabki RkS § 11, et riigiasutiste- ja ettevõtete kassakorrasse, arvepidamisse ja aruandmisse puutuvate seaduseelnõude väljatöötamisel tuleb enne ära kuulata Riigikontrolöri seisukoht.

Igal aastal peab Riigikontrolör esitama aruande möödunud eelarveaasta kohta kontrolli teostamise ja tulemuste üle. Aruandes märgitakse asutised, kus revideerimine sooritati, millist ala revideeriti ja millised tulemused olid revideerimisel.

Kui olukord nõuab, võidakse teostada ka erakorralist kontrolli - erimääramisel. Erakorralise kontrolli tehniline käik areneb üldkorras.

Riigikontrolör nimetab ametisse, vabastab ametist ja paigutab ühest teenistuskohast teisele ametnikke kui ka vabatahtlikuid. Kui ülesanded nõuavad, on Nende moodustamine ja ülesanded.

Riigikontroll kui eriasutis sooritab ülesandeid oma organite kaudu, kellel on sooritada erifunktsioone. Järgnevalt käsitleme Riigikontrolli organeid ja nende ülesandeid.

a) Riigikontrolör.

Riigikontrolör juhib Riigikontrolli tegevust ja asjaajamist 11).

11) RkS § 17

Riigikontrolör nimetab ametisse, vabastab ametist ja paigutab ühest teenistuskohast või -astmest teise nii ametnikke kui ka vabateenijaid. Kui ülesanded nõuavad, on Riigikontrolöril õigus täiendada koosseisega ajutiselt nende summade arvel, mis on üle kantud tema käsutusse.

Riigikontrolli kantseleipersonali kujundamine kuulub Riigikontrolöri otsesesse pädevusse. Ta on Riigikontrolli kui eriasutise juhataja. Haiguse puudumise või puhkuse ajal täidab ta kohuseid asetäitja¹²⁾. Asetäitja määratakse Riigikontrolinõukogu liiget hulgast, kelle esitab Riigikontrolör. Sel ajal, kui kontrolör ise võtab osa Riigikontrolli juhtimisest, võib ta asetäitja peale

---

12) RkS § 19.

panna ülesannete täitmisi, mis kuuluvad Riigikontrolööri pädevusse.

b) Riigikontrollnõukogu.

Otsustava organina Riigikontrolli puutuvais küsimusis on Riigikontrollnõukogu. Ta koosneb Riigikontrolörist kui esimehest ja neljast liikmest.

Kontrollnõukogu pädevus on mahukas. Just tema on selleks organiks, kelle pädevusse kuulub oluliste ning põhiliste küsimuste lahendamine. Otsustavaks organiks on Riigikontrollnõukogu, kuna Riigikontrolör on vaid peamiselt eksekutiivorgan.

Nõukogu pädevusse kuulub: 1) seisukoha võtmine riigi kulude ja tulude eelarve

täitmise ning kassa-aruande ja Riigikassa bilansi kohta, 2) otsuste tegemine eelarve täitmise ja teiste aruannete revideerimise kohta, 3) õigete ja tõendatud summade kinnitamine, 4) juurde- ja tagasimaksude määramine, 5) juurde- ja tagasimaksude määramisest keeldumine kuni 100 kroonini üksikul juhul, kogusummas aga ühe isiku kohta mitte üle 250 kr. eelarveaastas, 6) puudulikult tõendatud tulude ja kulude kinnitamine, kui asutise või ettevõtte poolt pole kaaluvatel põhjustel täidetud vorminõudeid või esitatud vajalikke tõendeid ¹³⁾). Viimatimainitud kinnitamine võib toimuda ikka vaid siis, kui Riigikontrollnõukogul ei teki kahtlust kuri-

-----
13) RkS § 22 p. 1-6

Ex bibl. univ. Tart.

tarvitamises. Peaks aga selline kahtlus esinema, siis muidugi pole võimalik kinnitamine.

Peale eelloendatud asjade vaatab Nõukogu läbi ja avaldab arvamust Riigikontrolli eelarve, tegevusaruande, kontrolli teostamise määruste, töökorra, revisjoni ulatuse ja muude asjade kohta, mis puudutavad Riigikontrolli ja ta tegevust.

Ülesannete loetelu näitab, et kõik põhilised küsimused otsustab Nõukogu. Tema poolt antud aktid on kohuslikud nii Riigikontrolörile kui ka teistele Riigikontrolli organitele. Oma loomult on seega Riigikontroll kollegiaalne organ, kes lahendab küsimusi kolleegiumina 14).

Kõik küsimused arutab ja otsustab

---

14) Vrd. ka RkS § 24 II lõige.

Nõukogu koosolekul. Koosolekuid juhatab kas Riigikontrolör ise või tema puududes asetäitja. Koosolek evib normatiivset toimet vaid siis, kui on koos juhataja ja vähemalt kaks liiget. Otsused teeb Nõukogu lihthäälte enamusega. Häälte poolenemisel on otsustav koosolekujuhataja hääl.

Asiolude selgitamiseks võidakse vajaduse korral kutsuda välja Nõukogu istungile asjaosalisi seletusi andma. Samuti on võimalik sinna kutsuda nii asutiste esindajaid kui ka oskureid.

Nõukogu liikmed võtavad koosolekuist osa hääleenamusega. Need osakondade juhatajad ja sekretärid peale peasekretäri võivad ka koosolekust osa võtta, kuid mitte enam hääle-, vaid sõnaõigusega.

peaksid Otsused, mis Nõukogu koosolekul teeb, on talle siduvad. Neid ei saa ta uuesti oma suva kohaselt ümber otsustamisele võtta. Ainult sel juhul, kui ilmnevad uued asjaolud, mis otsustamise ajal polnud teada, kuid nad siiski mõjustasid otsust oluliselt. Uute asjaolude ilmnemisel saab Nõukogu küsimust üles võtta ka omal initsiatiivil. Kuid uute asjaolude tõttu on võimalik küsimust omber otsustada ikka vaid selles ulatuses, mis oli mõjustatud uuest asjaolust, Kaugemale aga Nõukogu minna ei või.

Uute asjaolude ilmnemisel saadakse asja üles võtta ning uuesti otsustada ikka vaid kindla aja piires. Kui aruande kinnitamisest on möödunud viis aastat, ei saa asi enam ümberotsustamisele tulla ka siis, kuigi

peaksid uued asjaolud ilmnema 15).

Riigikontrollnõukogu teeb väga mitmesuguseid otsuseid ja korraldusi. Need võivad riivata eeskätt ametasutiste ja ettevõtete huve. Kuid sageli võib osutada juhte, kus Nõukogu otsused puudutavad ka kodanike õigustlike huve. Selliste otsuste puhul peab olema võimalus kaevate kohtu korras.

RKS § 26 lubab kaevata igale Nõukogu otsusele, välja arvatud otsused, mis on tehtud Riigiteenistusseaduse § 42 alusel. Kaebused Nõukogu otsustele tulevad esitada Riigikohtu administratiivosakonnale, kes teeb lõpliku otsuse neis asjus.

---

15) vt. RKS § 25

16) RKS § 27

c) Riigikontrolli kantselei.

Riigikontrolli jooksvate asjade ajamiseks on kantselei. Ta on puht tehnilise loomuline organ. Kantselei ülesandeks on Riigikontrolli asjaajamine, Nõukogu otsuste tehniline täitmine, arhiivi ja registratuuri korraldamine. Kantselei valmistab ette eelarve ettepanekud, peab arveid, arvestab varasid jne. Lõpuks kuulub kantselei pädevusse üldloomuga asjade ajamine, kuivõrd see ei kuulu osakondade pädevusse 16).

Riigikontrolli kantseleid juhatab peasekretär. Talle allub ka asjaajamine Nõukogus. Ka nõukogu asjade valitsemine ja kor-

-----
16) RKS § 27

raldamine kuulub peasekretäri ülesannetesse.
Juriidiliselt positsioonilt võrdub Riigikontrolli peasekretär ministeeriumide kantselei direktoritega. Nad võivad anda samavõrdseid akte nagu ministeeriumide kantselei direktoridki. Tema poolt antud aktidele tuleb kaevata samas korras nagu direktori aktidele.

d) Riigikontrolli osakonnad.

Riigikontrolli peamisi ülesandeid on kontrolli teostamine riigiasutiste ja ettevõtete üle. Seda funktsiooni sooritab Riigikontroll just osakondade kaudu. Osakonnad on revisjoni otsesed teostajad.

Riigikontrollil on neli osakonda:

1) Rahandusosakond, 2) Sõjaväeosakond, 3) Teede- ja 4) Tsiviilosakond¹⁷⁾. Osakondade juhatamine pannakse Riigikontrolöri poolt Riigikontrollnõukogu liikmete kui peakontrolöride peale. Nõukogu liikme puudumisel võib määrata osakonna juhataja asetäitjaks ka teisi ametnikke¹⁸⁾.

Osakonnad asutavad asjaajamiseks bürood. Neid on rahandus-, sõjaväe- ja tsiviilosakonnal igapähele kaks, teedeosakonnal aga 3 bürood¹⁹⁾.

Riigikontrolli ametnikuna teenimine üksinda ei anna veel õigust sooritada kont-

-----

17) Vt. ka Määrus Riigikontrolli osakondade kohta (RkOSM) § 1, RT 1938 - 14, 128.

18) RkS § 31.

19) RkOSM § 7.

rolli ametasutistes. Et evida kontrollimisõigust, selleks peab vastav ametnik omama volitust. Volitus peab antud olema Riigikontrolöri poolt ningkandma Riigikontrolli pitsarit. Volitus ei saa olla permanentne, vaid antakse välja igal konkreetjuhul eraldi.

Osakondade revisjonile kuuluvate asutiste revideerimiseks võivad volitusi anda revideerimiseks ka peakontrolörid ²⁰⁾.

Volituse esitamisel on riigiasutised ja ettevõtted kohustatud kontrolli teostamist võimaldama. Nad on kohustatud esitama raamatuid ja muid vajalikke dokumente.

---

20) RkOsM § 9.

asetäitja või Riigikontrolli krediitkasuta-
ja. e) Riigikontrolli revisjonikomisjon.

Riigikontrolli enda majandusliku val-
ve teostamiseks on ette nähtud eriorgan revis-
jonikomisjonina ²¹⁾. Komisjon on kolmeliikme-
line. Esimeheks on Riigikontrollnõukogu lii-
ge, liikmeteks aga kaks Riigikontrolli amet-
nikku. Komisjoni esimehe kui ka liikmed valib
Riigikontrollnõukogu ühes eelarveaastaks.

Komisjoni esimeheks ja liikmeteks ei
või valida Riigikontrolöri asetäitjat ega
Riigikontrolli krediitkasutajat. Samuti ei
saa valida komisjoni ka ametnikku sellest
osakonnast, mida juhatab ka Riigikontrolöri

-----
21) RKS § 32.

asetäitja või Riigikontrolli krediidikäsuta-
ja. § 3. Riigikontrolli ülesanded

Revisjonikomisjon Riigikontrolli
enda majandusliku valve teostamisel talitab
samade sätete kohaselt nagu üldse sooritab
Riigikontroll revideerimist riigiasutiste
ja ettevõtete üle 22).

See täielik või osaline. Revisjoni ulatus
määrab Riigikontroll.

Asutised ja ettevõtted, mida revi-
deritakse, kohustuvad tooma kõik vajalikud
kontrollimiseks. Nad ei tohi teha takis-
tusi Riigikontrolli ametnikule revideerimi-

---

22) RkS §. 33

§ 3. Riigikontrolli ülesandeid

kontrolli teostamisel.

Kontroll, mida teostab Riigikontroll, jaguneb: eel-, faktiliseks- ja järelkontrolliks ²³⁾. Oma ulatuselt võib revisjon olla kas täielik või osaline. Revisjoni ulatuse määrab ära Riigikontrolör.

Asutised ja ettevõtted, mida revideritakse, kohustuvad tooma kõik eeldused kontrollimiseks ²⁴⁾. Nad ei tohi teha takistusi Riigikontrolli ametnikele revideerimiseks.

23) RkS § 34

24) RkS § 35

sel. Asutised ja ettevõtted kohustuvad esitama revidentidele raamatuid, kassad, dokumente jne. Ainult mõjuvatel põhjustel on võimalik sellest mõnikord keelduda (näit. kolimise ajal). Revisjon aga omalt poolt peab arenema nii, et see võimalikult vähe takistaks revideritava asutise või ettevõtte tegevust.

a) Eelkontroll.

Sageli tekib olukordi, kus kontrolli teostamine tagant järele osutub liiga hiliseks. Riigiasutise ja ettevõtte tegevus võib osutuda ebamajanduslikuks, mida pole enam võimalik tagant järele parandada. Selleks, et vältida selliseid juhte, on vaja teostada kontrolli juba enne kulutuste tegemist. Sel-

leks ongi eelkontroll.

Eelkontrolli all mõtleb seadus riigiasutiste ja ettevõtete majanduslikkude kavatsuste ja toimingute kontrollimist enne nende teostamist ²⁵⁾. Eelkontrolli teostatakse sel viisil, et Riigikontrolli esindaja kas võtab osa ise toimingust, või kontrollib andmeid ja dokumente, mis saadetakse Riigikontrolli, enne nende teostamist ²⁶⁾.

Eelkontrollile alluvad:

1) Tagasimaksud riigitulude arvelt ja vastavatest krediitidest, kui tagasimaksu summa on üle Kr.500.--. Eelkontrollile ei kuulu: a) tagasimaksud, mis sooritatakse

---

25) RKS § 37

26) Vt. ka Eelkontrolli teostamise määrus (EKTm) § 1, RT 1938, 10, 82

kohtuotsuse alusel, b) omavalitsuste heaks ettevõtete poolt tasutud maksud 27).

2) Edasi kuuluvad eelkontrollile kavatsused ja toimingud, nagu: lepped, tellimised jne., kui nende objektide rahaline väärtus on vähemalt Kr.2000.--. Siia hulka kuuluvad ka varade kasutusele võtmine, hankelepped, töövõtted jne. Objekti väärtuseks tuleb võtta seda summat, mille ulatuses kuuluks vastav lepe, tellimine või kohustus tempelmaksutamisele 28).

3) Eelkontrollile alluvad igasugused enam-, vähem- või valikpakkumised, ehituste, tööde ning varade ülevaatused, nende seisukorra kindlaks määramised üle Kr.2000.--. Metsa

---

27) EktM § 2 p. 1

28) EktM § 4

ost ja müük allub eelkontrollile vaid siis, kui see ületab Kr.5000.-²⁹⁾.

Enam-, kõigi nende toimingute kavad alluvad eelkontrollile summale vaatamata.

Enam-, vähem või valikpakkumis-tulemustest tuleb teatada Riigikontrollile. Kui objektiväärtus ületas Kr.2000.-. Kui aga Riigikontrolli esindaja viibis ise enam-, vähem või valikpakkumisel, siis pole vaja enam leppekavasid saata Riigikontrollile³⁰⁾.

Kui tegemist on tagasimaksuga riigitulude arvest, mis alluvad eelkontrollile, samuti eelkontrollile alluvate tellimiste ja toimingutega (EkTM § 2 p. 1 ja 2), siis tule-

29) EkTM § 2 p. 3

30) EkTM § 2

32) ERS § 40

vad saata kavad ja materjalid enne nende teostamist Riigikontrollile tutvumiseks³¹⁾. Enam-, vähem- või valikpakkumisest aga tuleb teatada võimalikult 2 päeva enne pakkumise sooritamist. Teadaandes tuleb mainida toiminguga sisu, koht, aeg ja toiminguobjekt.

Kui Riigikontroll avaldab eelkontrolli teostamisel nõusoleku mõne eelkontrollile alulva küsimuse suhtes, ei vabasta see veel vastavaid ametnikke vastutusest toimingu eest. Nad jäävad vastutajateks edasi üldalustel³²⁾.

Kui nendes asjades, kus eelkontroll on obligatoorne, on Riigikontrollile teatatud, ei takista see asja otsustamist, toimingute sõlmimist või teostamist, kui kontrolli esin-

---

31) EkTM § 5

32) RkS § 40

daja ei ilmu või ei avalda tähtajaks oma seisukohta. Sel juhul võidakse asi lahendada ka Riigikontrolli osavõtuta. Riigikontrolli valvele on asetatud rida kavatsusi ja toiminguid veel enne, kui neid on asutud teostama. Seega avaneb võimalus juba ette ära hoida haldusorgani seadus-, eelarve-päratut või ebamajanduslikku sammu.

Kui asutistes või ettevõtetes tekib erakorraliseid sündmusi, nagu varahoidja surm, tuli-kahju, omastamised, reiskamised jne., siis tuleb kohapeal kohe välja selgitada, kas riik on saanud kahju. Kui arvatakse kahju ületab Kr.500.-, tuleb sellest kohe teatada Riigikontrollile. Viimane võib tarviduse korral

b) Faktiline kontroll.

Faktiline kontroll seisneb selles, et Riigikontrolli esindaja kontrollib kohapeal riigiasutise- või ettevõtte majapidamist ³³⁾. Ta selgitab ja kontrollib kohapeal varade ja arvepidamise seisundeid, vaatleb majanduslike toiminguid jne.

Kui asutistes või ettevõtetes tekib erakordseid sündmusi, nagu varahoidja surm, tuli- kahju, omastamised, raiskamised jne., siis tuleb kohapeal kohe välja selgitada, kas riik on saanud kahju. Kui arvatav kahju ületab Kr.500.-, tuleb sellest kohe teatada Riigikontrollile. Viimane võib tarviduse korral

---

³³⁾ RkS § 43

välja saata ametnikud kontrolli teostamiseks ning kahju välja selgitamiseks.

Revideerimise Riigikontrolli ametnik, kes asub kohapeal faktilist kontrolli teostama, peab sellest teatama, peab sellest teatama asutise või ettevõtte juhatajale. Viimase puudumisel tuleb teatada tema asemikule. Kui Riigikontrolli esindaja asub faktilist kontrolli teostama tööde juures, siis pole tal vaja teatada ei asutise ega ettevõtte juhatajale, kelle korraldusel tehakse ehitustöid, vaid teatab kas tööde juhatajale või järelvaatajale (34).

Revideerimisel peab kohal viibima kohapealne isik või ta asemik, kes on vastutav revideeritava ala eest.

-----

34) RkS § 45

Riigikontrolli ametnikud peavad reviderimist sooritama nii, et see ei pidurdaks revideeritava asutise või ettevõtte tegevust. Revidentidel on õigus pitseerida ruume ja hoiukohti, kus asuvad revideeritavad esemed, kui olukord seda tingib. Pitseerimisest peab teatama asutise juhatajale ning koostama selle kohta vastav akt.

Revideerimise käigu ja tulemuste kohta koostavad revidendid akti. Akt võib jääda ära vaid siis, kui revideerimisel ei ilmne ei vigu ega puudusi. Sel juhul teeb revident vaid märkuse kas dokumendile või raamatusse, mida ta revideeris.

Aktis märgitakse ära alad, mida revideeriti, kunas seda sooritati ja millised tulemused olid revideerimisel. Revideerimis-

aktile kirjutavad alla revidendid, kes tegelikult sooritasid revideerimist, ja vastava asutise esindaja, kes viibis revideerimise juures 35).

Kui asutise esindaja ei nõustu akti sisuga, mis koostatud revideerimistulemuste kohta, siis teeb ta aktile märkuse, miks ta pole sellega nõustunud. Revideerimisaktist tuleb jätta ära kiri asutisele, keda revideeriti. Asutis või ettevõtte, kelle tegevuses leidis Riigikontroll puudusi, peab selgitama nende põhjusi ning rakendama vahendeid puuduste kõrvaldamiseks.

Kui osutub, et asutis või ettevõtte on teinud kulutusi seaduspäratult, siis peab

-----

35) RkS § 47

36) RkS § 49

ta need summad tagasi maksuma Riigikassasse Riigikontrolli teate põhjal.

Revideerimistulemustest kantakse ette Riigikontroll Nõukogule, kes teeb lõplikke otsusi revideerimisel ilmnenuv puuduste kohta.

d) Järeloktroll.

Pääle eel- ja faktilise kontrolli teostab Riigikontroll valvet ka järeloktrulli kaudu. Järeloktroll seisneb riigiasutiste majandusliku tegevuse, nende rahalise ja materiaalse vara liikumise ja seisukontrollimises aruannete ja muude lisamiste revideerimisega 36).

kohta, Selleks, et teostada järelkontrolli, saadavad asutised omad aruanded koos arvete- ga ja muude vajalikkude dokumentidega Riigi- kontrollile. Revideerimisel osutunud puudus- test teatab Riigikontroll revideeritavale asutisele. Teatamine võib jääda ära, kui te- gemist on vormiveaga või eksliku arvutus- veaga, kui üksikjuhul arvutusviga ei ületa Kr.5.- 37).

Asutis või ettevõtte, kes on saanud Riigikontrollilt sellise teate, mis osutab revideerimisel ilmnenud vigade kohta, kohus- tub selgitama revideerimismärkuses toodud asiolusid, tegema korraldusi puuduste kõr- valdamiseks, soetama lisatõendeid mõne asiolu

-----
37) RKS § 50

kohta, mida Riigikontroll pole lugenud tõendatuks. Kui mõne revisjonimärkuse kohta on vaja mõnda seletust mõnelt asjaosaliselt, siis on ta kohustatud seda tegema. Juhul, kui need ei suuda anda rahuldavaid vastuseid, nõuab nendelt sisse vastavad summad, mida Riigikontroll pole pidanud tõendatuks.

Asutis või ettevõtte peab kahe kuu vältel lahendama küsimused, mis toodud kontrollimärkuses. Kahe kuu möödudes tulevad märkused tagasi saata koos seletuste, dokumentide ja tõenditega juurde- või tagasimakstud summade kohta.

Kui Riigikontroll-Nõukogu kinnitab vastava asutise või ettevõtte aruanded, siis teatab ta sellest viimastele. Teates mainitakse ka, millised summad on jäänud kinnita-

mata.

4. Juurde- ja tagasinaksud.
Arvutusvead, mis ilmnenu d revideerimisel, tulevad ära parandada Riigikontroll-Nõukogu teate põhjal.

esile. Kui seutise eilevalt saadud vastus ei refulda Riigikontroll-Nõukogu, on tal õigus määrata juurde- või tagasinaksu. Kui riigiteenijale on seaduspärasele maksitud rohkem kas palga, loetust või varustuse rana, siis tuleb see sisse nõuda viisakalt. Samuti tuleb nõuda sisse pensioone ja teadi, mis teatud erakoolide õppejõududele makstakse, kui maksamine on olnud õiguspärane. Jahal, kui neilt pole võimalik sissenõudmist teostada, siis tuleb sissenõudmine seaduste teie vastu, kelle suhtel teinud aluselt maksamine

§ 4. Juurde- ja tagasimaksud.

Riigikontroll, leidnud revideerimisel puudusi, teatab sellest ettevõtte või asutise ülemale. Kui asutise ülemalt saabunud vastus ei rahulda Riigikontroll-Nõukogu, on tal õigus määrata juurde- või tagasimakse. Kui riigiteenijaile on seaduspäratult makstud rohkem kas palka, toetust või varustusraha, siis tuleb see sisse nõuda viimaselt. Samuti tuleb nõuda sisse pensioonid ja tasud, mis tasutud erakoolide õppejõududele nendelt endilt, kui maksmine on olnud õiguspäratu. Juhul, kui neilt pole võimalik sissenõudmist teostada, siis tuleb sissenõudmine suunata selle vastu, kelle süül toimus alusetu maksmine⁽³⁸⁾

---

38) RkS § 59

Igal juhul vastutab õiguspäratu väljamaksmise eest ka see, kes sai sellest kasu.

Kui asutis, kellelt nõuti kas juurde- või tagasimakse, õiendas need ära, siis võib ta alati nõuda kahjusid tagasi sellelt, kellele on makstud ebaseaduslikult rohkem. Kui isik, kellelt nõutakse summade tagasimaksimist, teenib asutistes, siis sooritab sissenõudmist vastav asutis.

Juurde- ja tagasimakse võidakse määrata ka nendele isikutele, kes ei seisa enam riigiteenistuses sel ajal, kui toimub määramine. Juhul, kui juurde- või tagasimaksmist teotletakse mitmelt isikult ühes ja samas asjas, siis on nende vastutus solidaarne.

Juurde- ja tagasimakse saadakse nõuda ikka vaid siis, kui kahju on rahaliselt hin-

nates. Seepärast ei saa sel puhul nõuda juurdemaksu, kui riigikontroll on hinnanud riigiasutise või ettevõtte tegevust vaid majanduslikult. Majandusliku hinde puhul võidakse nõuda, et vastav asutis reorganiseeriks majapidamist või suunaks teisiti kui see on olnud senini. Ei ole aga võimalik midagi sel puhul nõuda.

Samuti nagu eelmiselgi juhul ei nõua Riigikontroll-Nõukogu tagasi- ja juurdemakse ka sel juhul, kui tegemist on kriminaal-süüteoga. Sarnasel korral tuleb kahjusid hageda kas kriminaalkohtus süüteo arutamisel või tsiviilkohtus tavalises korras.

Riigikontroll-Nõukogu korralduse alusel saadakse nõuda ikka vaid otseseid kahjusid, mõnikord ka seaduslikke protente. Juhul

aga, kui riigiasutise või ettevõtte tegevusel läbi on tekkinud ka kaudne kahju, siis tuleb seda alati hageda tsiviilkohtus tsiviilkohtupidamis-seaduse sätete kohaselt. Kaudset kahju ei või kunagi Riigikontroll-Nõukogu kohustada kedagi tasuma.

Riigikontroll-Nõukogu poolt määratud juurde- ja tagasimakse nõuab sisse Majandusministeerium. Ainult seaduses otse mainitud juhtudel võib see toimuda teisiti.